

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

תוכן

- א. יתרת וחתכה עבד יוצא בהן לחירות ... והוא שנספרת על גב היד..... 1
- ב. עבד שסרסו רבו בבצים..... 1
- ג. עשרים וארבעה ראשי אברים שבאדם כולם אין מטמאין משום מחיה ואלו הם ...
בכולם עבד יוצא בהם לחירות..... 2
- ד. הרי מי שהיה מזה ונתזה הזאה על פיו ... לא היזה ... על לשונו ... על שפתיו..... 2
- ה. ושניטל רוב הלשון רוב המדבר שבלשונו..... 3
- ו. הכל מודים בלשון לענין טומאה דגלוי הוא אצל השרץ מ"ט אשר יגע בו אמר רחמנא
והאי נמי בר נגיעה הוא..... 4
- ז. לענין טבילה כטמון ... ונמצא עצם בין שיניה והצריכה רבי טבילה אחרת נהי דביאת
מים לא בעינן מקום הראוי לבוא בו מים..... 5
- ח. ומעוך וכתות ונתוק וכרות ... כולן אף בביצים..... 12
- ט. בהמה גסה נקנית במסירה ... זו וזו נקנית במשיכה..... 12
- י. בסימטא..... 15

דף כה.

א. יתרת וחתכה עבד יוצא בהן לחירות ... והוא שנספרת על

גב היד

עבד כנעני¹ היוצא בראשי אברים, שהיה לו אצבע יתירה וחתכה לו, אם עומדת בסדר האצבעות, יוצא לחירות שניכר וגלוי לכל הוא, ואם לאו אינו יוצא לחירות.

ב. עבד שסרסו רבו בבצים

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רסז כט

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

סרסו² בביצים ונתקן מהכיס לגמרי יוצא לחירות שהרי זה מום שבגלוי והרי חסרו, אבל אם כרתן ועדיין תלויין בכיסו אינו יוצא לחירות³, שאף על פי שנכרתו, אין סופן ליבוש וליפול מן הכיס.

ג. עשרים וארבעה ראשי איברים שבאדם כולם אין מטמאין משום מחיה ואלו הם ... כגולם עבד יוצא בהם לחירות

לענין טומאת צרעת נאמר שאלו הן⁴ ראשי איברים⁵ שאינם מטמאין במחיה כלומר בשר חי שנראה בנגע, ראשי אצבעות ידים ורגלים וראשי אזנים וראש החוטם וראש העטרה וראשי דדין של אשה, ובראשי איברים אלו עבד כנעני יוצא לחירות⁶ וצריך גט שחרור כמבואר לעיל דף כד.

אבל ראשי דדין של איש, והיבולת והדלדולין מטמאין במחיה. ועבד כנעני אינו יוצא בהם לחירות.

ד. הרי מי שהיה מזה ונתזה הזאה על פיו ... לא היזה ... על לשונו ... על שפתיו

אדם שנטמא⁷ במת והזה עליו כיון שנגע כל שהוא ממי הנדה בכל מקום מעור בשרו של טמא עלתה לו הזייה, אפילו נפלה ההזאה על ראש אצבעו או על ראש שפתו⁸. אבל אם נגעה בלשונו אינה כלום, אף על פי שהלשון כאיברים שבגלוי לענין טומאה, אינן כאיברים שבגלוי לענין הזאה וטבילה.

² שו"ע ונו"כ שם כח

³ הרמב"ם והיינו כראב"י שם ב' אבל בפ"ז מהב"מ פסק כר' יהודה. ביאור הגר"א שם עא

⁴ רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק ג הלכה ח

⁵ לשון המשנה כ"ד איברים באדם וכו'. ובמניינם הם כ"ו ולכאורה היה נראה לענ"ד דהשני דדים שבאשה אינם בכלל הכ"ד לענין המנין שהרי אינם שוים באיש עד שראיתי לרבינו בפירוש המשנה שכתב דראשי אזנים אינם נמנים אלא לאחד, וכן ראשי הדדים עיין שם, ומ"מ לא ידעתי למה לא הזכיר בחיבורו המנין כלשון המשנה. מעשה הרוקח.

⁶ שו"ע ונו"כ שם כז

⁷ רמב"ם הלכות פרה אדומה פרק יב הלכה א

⁸ ולמדנו מהדינים שנתבארו שא"צ לכיון באיזה מקום מגופו להזות וכן בכלים. ויותר מזה נראה דאפילו כיון על מקום זה מהגוף או מהכלי ונפל על מקום אחר מגוף זה או מכלי זו דההזאה עולה, דכל הגוף וכל הכלי כמקום אחד הוא. ערוך השולחן העתיד הלכות פרה אדומה סימן עג סעיף ב - ו

תרומות והנצחות - בנק הדואר ח"ן 22887389 - ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ואם נפלה על שער או צפרניו⁹ אינה כלום שאינם עיקרו של טמא¹⁰.

ה. ושניטל רוב הלשון... רוב המדבר שבלשון

כל כהן¹¹ שיש בו מום קבוע, לא יכנס למקדש מן המזבח ולפנים, דהיינו בין המזבח לאולם¹², וכן על המזבח עצמו לא יעלה¹³, ואם עבד במקדש¹⁴ פסל, וחילל עבודה, ולוקה אף על העבודה, שנאמר (ויקרא כא פסוק יז) אֲשֶׁר יְהִיָּה בוֹ מוֹם לֹא יִקָּרב, מפי השמועה למדו¹⁵ שאזהרה זו שלא יקרב לעבודה¹⁶.

גם בעל מום עובר שעבד¹⁷ פסל, ולוקה שנאמר (שם פסוק יח) כָּל אִישׁ אֲשֶׁר בוֹ מוֹם לֹא יִקָּרב מפי השמועה למדו שזו אזהרה לבעל מום עובר ואין בעלי מומין שעבדו במיתה אלא במלקות בלבד.

אין פוסל באדם¹⁸ אלא מומין שבגלוי¹⁹ אבל מומין שבחלל הגוף כגון שניטל כוליתו של אדם, או טחול שלו, או שניקבו מעיו, אע"פ שנעשה טרפה עבודתו כשירה שנאמר (שם פסוק יט) שָׁבֵר רֶגֶל או שָׁבֵר יָד מה אלו בגלוי אף כל בגלוי.

⁹ מבואר דמה שמבילה מעכבת גם הזאה מהני. ולפ"ז אם נפלה ההזאה על שער וצפרניו ה"ל להיות ההזאה עולה שהרי בטבילה מעכבין, ולא משמע כן שהרי הרמב"ם כתב שנגע וכו' מעור בשרו, ומנ"ל לומר כן והרי בתורה לא נכתב בשרו, ואולי מדכתיב: והזהו המהור על הטמא, משמע על עיקרו של טמא דהיינו בשרו, אבל שיער טפל לבשרו כדרשין בכ"מ: ורח"ן את בשרו הטפל לבשרו ומאי ניהו שיער וכ"ש צפורן דהוה טפל. ערוך השולחן העתיד שם.

¹⁰ ועיין בערוה"ש שם שאם נפלה ההזאה על השיער או על הצפורן ומשם נפלה על בשרו אינו מועיל

¹¹ רמב"ם ביאת המקדש פ"ו ה"א ומשנה למלך שם

¹² ודעת הרמב"ן בספר המצוות ל"ת סט שאינו לוקה אלא אם עבד אבל אינו לוקה על הכניסה בין האולם והמזבח ואין איסורו אלא מדרבנן

¹³ משנה למלך שם

¹⁴ ועיין זבחים מז ע"א שמוזהר גם שלא לעבוד בבמה ולכאורה גם שם מחלל עבודה

¹⁵ וא"ת מה צורך ללמוד מפי השמועה שאזהרה זו לא יקרב לעבודה הרי מפורש הוא בכתוב אשר בו מום לא יקרב להקריב לחם אלהיו ואפשר דה"ק מפי השמועה למדו שאזהרה זו לכל מין קרבן ולדם כדיליף לה מקרא בת"כ ועי"ל דקרא כתיב בתר הכי כי כל איש אשר בו מום לא יקרב וה"א דעל קריבה למזבח לבר חייב אע"פ שלא עבד לכך הוצרך ללמוד מפי השמועה שאינו כן (כסף משנה שם וזה דלא כמשנה למלך הנ"ל שחייב על הקריבה לבר על המזבח) ועיין רדב"ז אלף תיד שכתב שכונת הרמב"ם דהו"א שאין האיסור אלא אם בא שלא לעבוד עבודה כדכתיב אך אל הפרוכת לא יבוא להכי אשמעינן דמפי השמועה למדו שאף לעבודה לוקה.

¹⁶ ועיין סה"מ ל"ת סט שלוקה אף על הכניסה אף אם לא עבד ועיין בכסף משנה שם שהקשה דכאן משמע שלוקה אם עבר ונכנס בין האולם ולמזבח ובפ"י ה"ד מסנהדרין אות כח משמע שאינו לוקה אלא אם נכנס להיכל. ועיין ברכת הזבח בחי' הרמב"ם שכתב שמה שכתב בפ"י מסנהדרין הוא לאו דוקא

¹⁷ רמב"ם ביאת המקדש פ"ו ה"ב אבל על הכניסה לחוד אינו חייב (צפנת פענח תניינא עמ' 48)

¹⁸ שם ה"ז

¹⁹ עיין שו"ת רדב"ז חלק ה סימן פט (אלף תס"ב) שנשאל שבפ"ז ה"ה כתב הרמב"ם מי שנמעכו הביצים שלו וכו' משמע דביצים הוו מומין שבגלוי וכן מי שנמל רוב המדבר של לשונו. משמע דלשון הוי מומין שבגלוי ובפרק ה' ה"ד מהלכות עבדים כתב וז"ל כיצד בראשי איברים וכו' א"כ למה נאמר שן ועין לדון מהם מה שן

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

כל המומין הפוסלין בכהנים מאה וארבעים²⁰, ומתוכם המומין הפוסלים באדם ובבהמה חמשים ויש בהם ששה בפה, ואלו הן: הראשון²¹ מי שניקב שפתו אפילו אחת מהן העליון או התחתון והנקב מעבר לעבר, השני מי שנפגמה שפתו וניכר הפגם, השלישי מי שנסדקה שפתו והסדק הוא השפה ממש מוזר שלה עד שתחלק לשני ראשים, הרביעי מי שעצם לחיו התחתון עודף על העליון כל שהוא, ואם אין בה עצם אינו מום וכן אם העליון עודף על התחתון אף כשיש בו עצם אינו מום וי"א²² שבעליון אפילו אם אין בו עצם הרי זה מום החמישי מי שפיו נפוח מחמת גופו וברייתו, אבל אם הוא נפוח מחמת הרוח דהיינו מחמת שנצטננו ברוח ובקור²³ אינו מום, מי שניטל רוב המדבר של לשונו אפילו אותו הלשון שאינו מדובק למלקוחיו דהיינו חלק הלשון המתנענע והאדם מדבר בו²⁴ שהרי זה כמום שבגלוי דכשפותח פיו רואים הכל התיבת זה הלשון.

ו. הנל מודים בלשון לענין טומאה דגלוי הוא אצל השרץ מ"ט אשר יגע בו אמר רחמנא והאי נמי בר נגיעה הוא

טומאת מוגע²⁵ האמורה בכל מקום בין במת בין בשאר המטמאים הוא שנגע האדם בבשרו בטומאה עצמה, בין בידו בין ברגלו בין בשאר בשרו, ואפילו

ועין מומין שבגלוי ואינם חוזרין אף כל מומין שבגלוי ואינם חוזרין עבר יוצא בהם לחירות אבל המסרס עכרו בבצים או החותך לשונו אינו יוצא בהם לחירות ע"כ. וקשיא בצים אבצים וקשיא לשון אלשון ותירץ שמהגמו בכורות לא מיעטו אלא אותם שבחלל הגוף אבל כל מה שהוא בשטח הגוף מבחוץ אעפ"י שאינו נגלה ממש ולא מכלל ראשי איברים הווי מום דהא רבי קרא ורבי כל מילי משא"כ בלימוד שאיתא גבי עבדים אלו אינם בכלל

²⁰ שם ביאת המקדש פ"ח הי"ז

²¹ שם הי"ז וערוה"ש שם סעי' יא

²² כ"ב בליקוטי הלכות בכורות מ ע"א ועיי"ש בעין משפט אות ק שטעמא הוי כיון שבחזיר לחי העליון בלבד עודף על התחתון ולהכי בלחי העליון שעודף דומה לחזיר והרי הוא מום אף בלא עצם אבל לחי התחתון שגם אם עודף אינו כחזיר א"כ בעינן עצם כדי ליהשב מום

²³ חזו"א על הרמב"ם שם

²⁴ ערוה"ש יו"ד סי' שט

²⁵ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק א הלכה ג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

בלשונו ה"ז נטמא²⁶, וכן נראה לי שאם נגע בצפרניו או בשיניו²⁷, נטמא, כיון שהם מחוברים לנוף הרי הם כנוף.

אבל אם תחב אדם טומאה במזלג וכדומה והכניסה לתוך גרונו של אדם טהור ולא נגעה בלשונו²⁸, או שהכניסה לתוך מעי של אשה מלמטה ולא נגעה בבשרה, לא נטמא הבולע משום מגע זה, שהרי לא נגעה בבשרו, שנגיעת פנים אינה נגיעה ולפיכך נגע הטומאה בנקבי החוטם ונקבי האזנים אינו טמא²⁹.

ז. לענין טבילה כטמון... ונמצא עצם בין שיניה והצריכה רבי טבילה אחרת נהי דביאת מים לא בעינן מקום הראוי לבוא בו מים

כבר התבאר בעירובין דף ד: ופסחים דף קט. וסוכה דף ו. שהלכה למשה מסיני שהטובל לטומאתו, או הטובלת לטומאתה, או לנדתה לא יהיה דבר חוצץ בין בשרו או בשרה למים³⁰. לפיכך כיון שצריכה שתטבול כל גופה כולל שערותיה³¹, בפעם אחת³², וצריך שלא יהיה עליה שום דבר החוצץ

²⁶ ערוך השולחן העתיד הלכות טומאת מת סימן ב סעיף ח

כלומר אף על גב דלענין טבילה כל מקומות הסתרים והקמטים שבנוף א"צ ביאת מים רק ראוי לביאת מים, כמו תחת השחי ותחת שוקיה ונקבי החוטם והאזנים ולפנים מן השפה כמבואר להלן מ"מ לענין טומאה נחשבים כגלוי. ואפילו הלשון שהוא כולו טמון בתוך הפה בר נגיעה הוא שהרי מוציא לשונו ונוגעים בו בגלוי.

²⁷ לא ידעתי למה השמיט השערות דלפי הטעם שהזכיר כיון שהם מחוברים לנוף הרי הם כנוף פשיטא דהוא הדין לשערות, ומדברי המבי"ט ז"ל בקרית ספר נראה קצת דשער בכלל שינים וצפורן. מעשה רקח שם.

²⁸ ויראה לי מדקדק הרמב"ם לומר שלא נגע בלשונו משמע דאם נגע בחיך לית לן בה, ואף על גב דאם יפתח פיו הרבה אפשר שיתראה החיך מ"מ כיון דלחוצץ א"א להוציאו אינו דומה ללשון והוי דומיא דנקבי החוטם והאזנים להלן, ואין זה דמיון לשיניים שהם מגולים לנגמרי בשעת דיבורו ואכילתו. ערוך השולחן העתיד שם סעיף יא

²⁹ דבאמת אין הכוונה דלענין טומאה ליבא בית הסתרים כלל דוודאי יש מקומות בית הסתרים דאינו מטמא בשם, וזה מפורש בנדה [מ"ב ב] דאותו מקום של אשה מקרי בית הסתרים לרבא שם, אינו דומה ללשון שפעמים גלוי מעט לחוצץ כמ"ש שמוציא לשונו ונוגעים בו בגלוי. וזה הטעם שייך לבית השחי ותחת השוקיים, שכשיפשוט ידיו יתראה הבית השחי וכשיפשוט רגליו יתראה תחת השוקיים, אבל נקבי החוטם והאזנים לעולם לא יתראו לחוצץ, ודינם כאותו מקום וכבית הבליעה ואין מטמאים במגע רק במשא. ערוך השולחן העתיד שם סעיף ט

³⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד קצח א

³¹ לחם ס"ק א

³² בת"כ פרשת אמור פרק ד' יליף לה הכי מדכתיב כי אם רחץ בשרו במים ובא השמש וטהר מה ביאת שמשו כולו כאחת אף ביאתו במים כולו כאחת.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

בין בשרה למים, שהרי אינה יכולה לטבול, ואח"כ להוריד את החציצה ולטבול את אותו מקום החציצה.

וכן אם בשעת טבילה נשאר כל שהוא מהגוף, או מן השערות חוץ למים, לא עלתה אותו טבילה כלל מן התורה.³³

ושלושה מקומות יש בגוף: גלוי – מקום שנראה תמיד ובו צריך שיבואו מים בפועל ללא כל דבר החוצץ

בית הסתרים – פעמים נראה ופעמים גלוי, כגון שפת האף, שפת האוזן ותוך הפה, וכן מקום שדרך אותו אבר שמגיעים לתוכו בשימוש אפילו אם לעולם אינו נראה, כגון תוך הנרתיק שמגיעים לשם על ידי תשמיש ובדיקות³⁴, ובו צריך שיהיה ראוי, שאם יבואו מים לא יהיה דבר החוצץ, אך אין צריך שיבואו מים בפועל.

בלוע – שתמיד אינו נראה כגון עומק האוזן עומק האף מעבר להית הבליעה ואינו צריך שאפילו שיהיה ראוי לביאת מים.

³³ ולא דמי להא דקיימא לן דמדאורייתא מעוטו ומקפיד עליו אינו חוצץ, המבואר להלן דשאני התם דמכל מקום הכל מכוסה במי מקוה אלא שיש על מעוטו דבר החוצץ, וכיון דלא הוי על רובו בטל לגבי הגוף ולא חייץ מן התורה, וכן ברוב ואין מקפיד עליו, אבל כשאין כל הגוף וכל השערות מכוסים במי מקוה כאחד, ואפילו כל שהוא שהיה חוץ למים בשעת הטבילה מעכב והוי כאלו לא טבל שיורי טהרה שם ס"ק א
³⁴ וכ"מ מהאחרונים לגבי טבלה בטבעת או במוך ואכמ"ל. עיין חוט שני יב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

הטובלת במקוה³⁵ טהרה לנדתה, אף על גב שאין צריך שיבואו בית הסתרים במים שהרי כתוב (ויקרא טו יג) וְרַחֵץ בַּמַּיִם, ודרשינן מה בשרו מבחוץ אף כל מבחוץ להוציא בית הסתרים שאין צריכין רחיצה במים, מכל מקום ראויין³⁶ לביאת מים בעינין³⁷.

ובית הסתרים הוא כגון תוך העין, ולכן אם לא הסירה עדשות מגע לא עלתה לה טבילה³⁸, תוך האוזן ותוך החוטם ותוך הפה ובית הקמטין תחת אצילי ידי' ותחת שוקי' ותחת הצואר ובין הרגלים וקמטין של זקנה שבשרה נקמט³⁹.

מדין תורה חציצה הנמצאת על רוב שטח הגוף, ומקפידים להסיר אותה, כלומר שרוצה להעבירו ודעתו להסירו חוצצת⁴⁰.

³⁵ שו"ע ונו"כ יו"ד קצח ב"ד כה

³⁶ עיין סדרי טהרה ס"ק כג ד"ה מדי עברי שהקשה בשן הזכרון יוסף שלדעת תוס' בסוגייתנו שדין בית הסתרים מן התורה, הרי אינו אלא מיעוט המקפיד וא"כ לעולם אינו מן התורה ותי' שאה"נ אינו אלא חציצה דרבנן ומן התורה ייחשב חציצה רק בהצטרף לשאר חציצה שבגוף להיות רוב. ועיין חו"א יו"ד צה ס"ק ג שכתב ומיהו נראה דלקולא אין מצרפין את ביה"ס שלא יחוץ עד שתהא רובא מכל שטח הגלוי והסתר, אלא דלחומרא מצטרף חציצת ביה"ס לרוב, ולכאורה אפשר לומר דחציצה בביה"ס לחוד פוסל מה"ת, דלכאורה נראה דאם היה הדין דביה"ס בעינין ביאת מים לא הוי דיינינן סתימת הפה כמיעוט המקפיד, אלא הוי דיינינן ל"י כלא טבל שאין כאן טבילה ולא ביאה במים לענין ביה"ס, דדיינינן הכא כביה"ס חוץ למים דנראה דפסול מה"ת [ואולי אף אי ראוי לביאת מים אינו אלא מדרבנן] ולפ"ז י"ל דהיכא דאיכא חציצה בביה"ס דלא מקרי ראוי לביאת מים הוי כחוץ למים, אמנם נראה עיקר דברי רבותינו ז"ל שאין חציצה בביה"ס חמור משאר חציצה שבגוף ואינו אלא מדרבנן כדין מיעוט המקפיד, וכן נראה בטובלת שלא בדרך גדילתה שאינו אלא כמיעוט המקפיד, ושעם מיעוט המקפיד שא"ה אינו מצד ביטול הופת לגוף, אלא שאינו חשוב לחוץ ולהבדיל בין גופו לבין המים, וכיון שכלו תוך המים ורובו נוגע במים החשיבתו תורה טבילה, והלכך גם בכל הקמטין היוצאין מדרך גדילתן אינם חוצצין מה"ת אלא ברובן, ואחרי שאינן אלא מיעוט אינם חוצצין מה"ת.

³⁷ כדקיימא לן גבי בלילת הסולת [מנחות יח ע"ב] כל הראוי לביילה אין בילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לביילה הביילה מעכבת בו, הכי נמי כל הראוי לביאת מים אין ביאת מים מעכבת וכל שאינו ראוי לביאת מים ביאת מים מעכבת בו. והקשה התוספות נדה דף ס"ו ע"ב [ד"ה כל הראוי] וז"ל וא"ת אמאי לא בעינן ביאת מים לכתחלה בבית הסתרים כמו בילה וקריאה בחליצה ובביכורים, וי"ל דאין זה סברא גבי טבילה שלא הקפידה תורה אלא שיטהר האדם, ואין לומר דלכתחלה לבעי, כיון דבדיעבד טהור לכתחלה נמי לא בעי, ותעלה לו טבילה, אבל בילה ומקרא בכורים וחליצה מצות נינהו הילכך לכתחלה ליעבד, עכ"ל. ובתוספות במנחות דף י"ח ע"ב [ד"ה ואמר ר' זירא] תירצו בענין אחר, ואזלו לשיטתם שם דסבירא להו דמדאורייתא בעינן ראוי לביאת מים מדרשא דקרא, וכבר כתבתי לעיל [ס"ק כג ד"ה מיהו לפי] דהריטב"א [קידושין כה, א ד"ה דתנן] סבירא ליה דלא בעינן ראוי לביאת מים אלא מדברי סופרים. שיעורי טהרה שם מה

³⁸ חוט שני ס"ק יב אות ו

³⁹ לחם ס"ק ס"ד מובא ס"ק פו

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם סעי' א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ומדרבנן, אפילו חציצה כל שהוא⁴¹ אם דרך בני אדם לפעמים להקפיד עליו חוצץ, אפילו אם אינה מקפדת עליו עתה⁴², כגון טבעת שמסירה מהיד בעת שלשה בצק, שגזרו חכמים על המיעוט המקפיד גם כן, משום רוב המקפיד.

אבל במיעוט שהיא אינה מקפידה, ורק מקצת בני אדם מקפידים, אינו חוצץ.

ומנהג האשכנזים לכתחלה שלא תטבול אפילו בדברים שאינם חוצצין⁴³, כגון מיעוט שאינה מקפידה עליו, וכן בגדים רפויים⁴⁴ או אריג רשת. ואם טבלה בהם עלתה לה טבילה, וכן בשעת הדחק אפשר להקל לטבול בהם⁴⁵.

לפיכך צריכה לכתחילה לחצות⁴⁶ שיניה בקיסם או חוט דנטאלי וכדומה, שלא יהא שום דבר משיורי המאכלים דבק ביניהם ויהי חציצה⁴⁷. אולם מדינא מספיק שתנקה במברשת שינים כל החורים והרווחים⁴⁸.

ואם טבלה ונמצא שום דבר דבוק ביניהם לא עלתה לה טבילה, שהרי אותו הדבר היה חוצץ בין השינים שהם בית הסתרים בכלל, ולא היו ראויין לביאת מים בשעת טבילה, וכל דבר הדבוק בין השינים דרך להקפיד עליו להסירו, והוי חציצה שמקפידין עליו ולא עלתה לה טבילה.

ונוהגות הנשים שלא לאכול בשר ביום לכתן לבית הטבילה, מפני שהוא נכנס בין השינים יותר ממאכל אחר, ואף על פי שדרכן לבדוק בין השינים קודם הטבילה, מכל

⁴¹ והתוספות (עירובין ד: ד"ה דבר, ובסוגיין ד"ה דבר והרא"ש (חולין פ"ה סוף סימן טו) הבינו מפירוש רש"י (עירובין וסוכה שם ד"ה רובו) דסבירא ליה דדוקא בשער הוא דבעינן מן התורה רובו ומקפיד עליו, אבל בהגוף אפילו מיעוטו ומקפיד עליו חוצץ מן התורה, והביאו ראיות לסתור זה, אלא דאף בגוף בעינן מן התורה רובו ומקפיד עליו. אבל הריטב"א בפרק קמא דעירובין (שם ד"ה כי איצטריך) כתב דאף רש"י סובר כן, אלא דרש"י כתב כן בשער לרבותא, ולאשמעינן כדעת הגאונים שהביא הרמב"ם ז"ל (מקואות ב, טו) דהשער נידונין לעצמן, דברוב שער לחוד בלא רוב הגוף חוצץ מן התורה, ודלא כדעת הרמב"ם ז"ל (שם) דסבירא ליה דברוב השער לחוד ליכא חציצה מן התורה אם לא שעל ידי צירוף חציצה שבגוף איכא רובא.

⁴² בפתחי תשובה שם ס"ק א הביא משו"ת זכרון יוסף הי"ד סי' יו"ד דבעינן דוקא שמקפדת לעתים מזומנות דמסירתו בשעת לישה דהרי אם מיקלע לה עיסה ללוש כמה פעמים היום או מאחר מסירתו אבל אם אינה מקפדת רק פ"א לזמן מרובה לא.

⁴³ גזירה אטו חוצצין. רמ"א שם

⁴⁴ גזירה אטו מהודקין, שירי טהרה שם ו

⁴⁵ שאינו אלא חומרא מחומרות האחרונים, שירי טהרה שם

⁴⁶ שו"ע ונו"כ יו"ד קצח כד

⁴⁷ ועיי' בשו"ת בית שלמה ח"ב מיו"ד סי' י"ב ע"ד אשה שיש לה כאב שינים ר"ל זה זמן בצד שמאל וא"א לה לנקר שיני' בשום אופן מצד הנז' מחמת הכאב וא"י לטבול עי"ז זמן רב והעלה דאם תמשמש למעלה על השינים האלו היא או אשה אחרת ותראה שעכ"פ בשוה להשינים אין מונח שם שום דבר אף שיש להוש שמא מונח בעומק תוך החור ע"ז איכא ספיקי טובא ויש להתיר לטבול כן בלי ניקור בהחורים מפני צורך גדול כנז' באופן שיסכים עוד גדול א'. דרכ"ת שם עג

⁴⁸ חוט שני ס"ק לב

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

מקום חוששות שמא ישתייר ולא תשים לב, ומנהג יפה הוא. אולם אין לה להמנע לטבול משום זה ואם אכלה בשר תנקר שיניה היטב וטבול⁴⁹.

וכשמצוה לאכול בשר כגון ביום טוב פורים שבת וכדומה. המנהג שאוכלים בשר ותנקר לאחר זה⁵⁰.

וכן נוהגות שלא לאכול כלום בין הרחיצה לטבילה שלא יהא דבר חוצץ בין שיניה, וגם כן מנהג יפה הוא. ובזה אין להקל גם בשבת ויום טוב⁵¹.

ודוקא בשר עצמו בין דבהמה ובין דעוף, ואפילו בשר טחון⁵² אבל תבשיל שנתבשל עם שומן בשר נהגו לאכול⁵³.

ואין לה לעסוק כל היום אפילו קודם הרחיצה לא בבצק ולא בנרות של שעוה, מפני שנדבקין בה ביותר, וכן נהגו. ואם הוא ערב שבת ודרכה ללוש בעצמה העיסה לכבוד שבת, מותר, רק שתרחוץ ידיה יפה יפה שלא יהא נשאר דבוק בהם⁵⁴.

שן תותבת אם יכולה להוציאו בעצמה בלא כאב וצער אסור לה לטבול עד שתוציאו, ואם צריכה רופא או שהוא כאב וצער גדול להוציאו אינו חציצה⁵⁵.

וכן גשר או קוביות, ליישור שינים. אינו חוצץ שהרי אינו עשוי להסירו עד גמר הטיפול⁵⁶.

סתימה קבועה בשן⁵⁷, מסקנת הפוסקים שאינה חוצצת⁵⁸.

⁴⁹ מ"ז שם כה

⁵⁰ מ"ז שם

⁵¹ שרוחצים קודם שבת ויום טוב והולכת לבית הטבילה אחר זמן אכילה שאין לה לאכול כלל עד אחר בואה מבית הטבילה, דכיון שהוא סמוך לטבילה שמא לא תנקר יפה מתוך שהיא מהומה לביתה. שיעור מהרה שם מט

⁵² חוט שני לג שם

⁵³ דר"ת שם עה

⁵⁴ שיעור מהרה שם מט

⁵⁵ עיין דרכי תשובה שם עה הביא דעות האחרונים בזה.

⁵⁶ חוט שני שם

⁵⁷ אולם אם צריך לשייף את השן עדיין תלוי אם מפריעה. ואם התקלקלה הסתימה כל שלא נקבע לעקור אותה אינה חוצצת. חוט שני סעי' בו דינים העולים

⁵⁸ והנה במה שהמציאו הרופאים בזמנינו באשה שיש לה נקבים בשיניים שמטיפים איזה דבר שיש לה מראות השן לתוך הנקב ונעשה מחובר עם השן ולא ניכר מקומו ועי"ז מתרפאים השיניים וה"ז כמראה השן הנקרא (פלאמבע) הנה בחכ"א כלל י"ד ובבינת אדם החמיר בזה אמנם עיין בשו"ת שואל ומשיב מה"ק ח"ג סי' כ"ז ומה"ת ח"ג סי' ק"ח ובשו"ת בנין ציון החדשות סי' נ"ז ועי"י בשו"ת צמת צדק להנה"ק מליבאוויטש ז"ל חיו"ד סי' קס"ו ובשו"ת אבני צדק חיו"ד (להנה"צ מסינוט ז"ל) סי' פ"ט ועי"י בשו"ת חסד לאברהם (להנאון מהר"א תאומים ז"ל) מה"ת יו"ד סי' מ"ז ועי"י בשו"ת עמק הלכה (לש"ב הנה"צ מדזיקוב ז"ל) ועי"י בשו"ת בית יצחק (להג' מלבוב ז"ל) ח"ב מיו"ד סי' י"ט ועי"י בשו"ת מהרש"ם ח"א סי' ע"ט שדעתם להקל בזה. ועיין עוד בדרכי תשובה שם עו

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

וסתימה זמנית יש שכתבו שאם תהיה מונח לזמן מרובה⁵⁹, דינה כקבועה ואינה חוצצת, ויש שכתבו שכל שדעתה להסירה חוצצת⁶⁰. אולם אם אין סיבה להוציא את הסתימה אלא מוגדרת כזמנית משום שלא תחזיק מעמד לזמן ממושך לכו"ע אינה חוצצת⁶¹.

טבעת ששמה תוך עומק הנרתיק⁶² יש להסירה, ואם לא הסירה נחלקו הפוסקים ותעשה שאלת חכמים.

ואם לא הדיחה⁶³ בית הסתרים ובין הקמטים שלה ונמצא בהם דבר חוצץ, לא עלתה להם טבילה⁶⁴, ואם לא נמצא עליה דבר חוצץ אף על פי שלא בדקה קודם טבילה עלתה לה טבילה⁶⁵.

⁵⁹ יש שכתבו שבוע ויש שכתבו שלושים יום. עיין שיעורי שבט הלוי סעי' כד ב

⁶⁰ דעת החזו"א

⁶¹ שרק אם יש סיבה להוציאה כגון שהניחו רפואות תחתיה או שיש לנקות את השן אך אם מצד חומר הסתימה עתידים להחליפה הרי היא בטלה. חוט שני שם

⁶² פ"ת שם מז

⁶³ שו"ע ונו"כ שם כה

⁶⁴ דהא אתגלי למפרע דלא היו ראויין לביאת מים בשעת טבילה.

⁶⁵ מכיון שאם היה שם דבר החוצץ אמרינן ודאי נפל קודם גמר טבילתה, שאם לא נפל קודם גמר טבילתה אינו מצוי שיפול אחר גמר טבילתה, אדרבה כיון שכך יצאה מן המים ולא נפל על ידי פתיחת בית הסתרים בעת הטבילה למה יפול אחר הטבילה, אדרבה שם יש לו מקום להשאר ולהתדבק שם בבית קמטיה, וכיון שלא נמצא דבר, ודאי לא היה שם או נפל קודם גמר טבילתה. לבוש והמעדני מלך [דברי המודות הלכות מקואות אות צב]. ובש"ך לב כתב לחנם דחק דלהכי ל"ד לבדיקת הגוף וחפיפת הראש, דהתם בעינן ביאת מים ותלינן להומרא, אבל הכא לא בעינן ביאת מים (אלא ראוי לביאת מים) לכך תלינן לקולא. וביאר בשו"ר טהרה נ דלדעת הריטב"א הטעם פשוט כיון דא"צ לביאת מים אלא מדברי סופרים, משום הכי תלינן לקולא. ולדעת התוספות דסבירא להו דראויה לביאת מים בעינן מדאורייתא, צריך לומר הטעם כיון דהתורה הקילה בבית הסתרים דלא בעי ביאת מים ממש, אף חכמים בגזרותיהם הקילו גם כן, דהא מיעוטו ומקפיד אינו חוצץ מן התורה אלא מדברי סופרים.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ואם לא בדקה⁶⁶ קודם טבילה בין שיניה ולא שאר בית הסתרים שלה, ואחר טבילה גם לא בדקה עד שנתעסקה בכתמים ובתבשילין, ואחר כך בדקה ומצאה עצם בין שיניה, או דבר חוצץ בין סתריה, עלתה לה טבילה⁶⁷. וי"א⁶⁸ שלא עלתה לה. ויש להחמיר⁶⁹.

אינה צריכה⁷⁰ לפתוח פיה כדי שיכנסו בה המים, שבית הסתרים אינן צריכין ביאת מים, וגם לא תקפוץ אותו יותר מדאי, ואם קפצה פיה לא עלתה לה טבילה שהרי צריך שיהיה ראוי לביאת מים כנזכר, רק תשיק שפתיה זו בזו דיבוק בינוני כדרכה.

וכן לא תעצים⁷¹ עיניה ביותר ולא תפתחם ביותר, שאם פתחה אותם ביותר הוי חציצה למעלה, ואם עצמה ביותר הוי חציצה למטה, ואם עשתה כן יש אומרים⁷² שלא עלתה לה טבילה. וכן עיקר⁷³.

וכן אספלנית⁷⁴ ומלוגמא ורטייה שעל בית הסתרים חוצצין, כמו שכבר כתבנו [סעיף לה] דבית הסתרים אף על גב דביאת מים לא בעינן ראויין לביאת מים בעינן.

⁶⁶ שו"ע ונו"כ שם כו

⁶⁷ הואיל ואקילה בה רחמנא בבית הסתרים שאין צריכין ביאת מים אפילו לכתחילה רק ראויין לביאת מים, תלינן הכי נמי לקולא ואמרינן ממה שנתעסקה בתר טבילה עיילי לה. לבוש שם. ט"ז כו

⁶⁸ דעת הרוקח שכ' בסימן שי"ט וז"ל מצאתי מעשה באשה שטבלה ונמצא בשר בין שיניה והצריכו טבילה אחרת מההוא עובדא דמייתי פ"ק דקדושין מעש' בשפתו של רבי ואפי' לא ידעינן מתי נכנס בין שיניה (קודם טבילה או) אחר טבילה הא אמרי' טבלה ועלתה ונמצא עליה דבר חוצץ אף על פי שנתעסקה באותו הזמן כל היום כולו לא עלתה לה טבילה עכ"ל ויש להחמיר. ש"ך שם לג. ואף על פי שהוא ספיקא דרבנן, מכל מקום מצינו בכמה דברים שהחמירו בנדה אפילו בדיעבד ושלא מן הדין. שו"ר טהרה נב. ומהרוקח מוכח שגם מצאה בשר חוצץ. אמנם בתשו' מהר"ם בר ברוך החדשות סי' ת"ק כ' דדוקא עצם חוצץ ולא בשר ובס' האשכול משמע ג"כ כן ובס' מנחת פתים כ' דאולי יש לצרף דעתם בזה לסניף להקל לעת הצורך. אמנם יעייין בתפארת צבי סק"ב ובמקור חיים סק"ב שהוכיח דבע"כ גם הרוקח לא החמיר אלא אם לא אכלה בשר לאחר הטבילה קודם מציאת העצם, וכן לא נתעסקה באותו מין שמצאה דבר חוצץ במקום סתרי' לאחר הטבילה, אבל אם אכלה בשר או נתעסקה באותו מין בין טבילה למציאה גם הרוקח מודה לכל הפוסקים דלא צריכה טבילה אחרת עיין שם. דרכ"ת שם זה צו

⁶⁹ ש"ך שם. ועיי' בס"ט סקנ"ג ובבאר מים חיים סעי' ל"ו שפסקו כן לדינא כדעת הש"ך להחמיר ועיי' בבלי' שכ' דזה דוקא לכתחלה אבל אם כבר עברה לילה א' א"צ למבול שנית ועיי"ש והביאו בעצי לבונה.

⁷⁰ שו"ע ונו"כ שם לח

⁷¹ שו"ע ונו"כ שם למ

⁷² במעדני מלך תמה מ"ש מקפצה פיה דסתם וכתב דלא עלתה לה טבילה ולא קשה מידי דאפי' מאן דפליג כאן מודה בקרצה שפתותיה דמתני' היא וכדאייתא בכל הפוסקים והחילוק כתב הר"ן וז"ל מ"ש מקרצה שפתותיה דתנן כאילו לא טבלה י"ל דכי עצמה עיניה לא מעכבי קמטים כולי האי שיהיו מעכבים מלבא בהן מים עכ"ל וכ"כ הרא"ה בספר בדק הבית דף קב"ט ע"א ועצמה עיניה ביותר או פתחה ביותר אין לחוש לה אלא בקריצת שפתיה לבר עכ"ל וכן מבואר בשאר פוסקים. ש"ך שם נא

⁷³ עיי' בתפארת צבי סקל"ג ובמקור חיים ס"ק קמ"א קמ"ב וקמ"ג שהוכיח לדינא העיקר כדעת היש אומרים הללו דלא עלתה לה טבילה אפי' בדיעבד עיין שם ועיי' בס"ט ס"ק ע"ו וס"ק ע"ז עיין שם

⁷⁴ שו"ע ונו"כ שם מג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

יש אומרים⁷⁵ שהאשה צריכה לבדוק עצמה בגדולים ובקטנים קודם טבילה, כדי שלא תהא צריכה לעצור עצמה, שאם תעצור עצמה הוי כמו עצמה עיניה ביותר או קפצה פיה ביותר שלא היו ראויים לביאת מים ולא הויא טבילה, לפיכך תבדוק עצמה מקודם אם היא צריכה לכך, וצריכה גם כן להסיר צואת החוטם⁷⁶, וצואת האוזן קודם הטבילה שלא יחוץ. ובדיעבד כל זה אינו מעכב⁷⁷.

דף כה:

ח. ומעור ונתות ונתוק ונרות ... כולן אף בניצים

מהמומים הפוסלים באדם ובבהמה כמו שהתבאר לעיל, שנים עשר באיברי הזרע⁷⁸ ואלו הן: הראשון מי שנמעך הגיד שלו מעצמו, השני נכתת, היינו שכתתוהו באבן או בדבר אחר עד שנתמעך. השלישי או ניתק שניתוק ביד ממקומו אלא שעדיין תלוי, הרביעי נכרת לגמרי, החמישי מי שנמעכו הביצים שלו או אחת מהן, השישי נכתתו או אחת מהן, השביעי נתקו או אחת מהן, השמיני נכרתו או אחת מהן, התשיעי מי שאין לו אלא ביצה אחת אע"פ שיש לו שני כיסין⁷⁹, וכן מי שאין לו ביצים כלל נמי הוי מום. העשירי מי ששתי ביציו בכיס אחד, האחד עשר הטומטום, השנים עשר האנדרונינוס.

ט. בהמה גסה נקנית במסירה ... זו וזו נקנית במשיכה

⁷⁵ רמ"א שם

⁷⁶ לפלוף יבש שבתוך החוטם לא ניתנה תורה למלאכי השרת ומה שהוא בחלל הגוף אפילו ראוי לביאת מים לא בעי' אלא במקום שדרכו להיות מתגלה לפעמים כגון תוך עין ובית הסתרים וקמטים ונכון לזוהר מאד על שפת החוטם בפנים שלא יהיה בו לפלוף יבש אבל בחלל הפנימי פשיטא שאינו מעכב והמחמיר לא הקפיד אלא בצואת החוטם ואין צואה אלא יוצאה קצת לאפוקי הדבוקה בגובה החוטם או בחללו בפנים שאינה יוצאת עדיין עכ"ל ת' מנחם עזריה. חי' רע"א שם ז', ולפי"ז י"ל דה"ה בצואה אם יצא קצת מפי הטבעת נקרא צואה אבל מה שעדיין לא יצא לא. הוט שני שם ס"ק יב

⁷⁷ בערך לחם שם כתב ואין מי שהקפיד בכך לפי שאינן מהודקין ודמיא לנתנה מעות בפה. וגם בצואת החוטם אינן מקפידין אף על פי שלפעמים היא יבשה דהוי מיעוטו שאין מקפידה עליו. ועיין בש"ך שם נה שכל זה אינו מעכב בדיעבד. ועיי' בס"ט ס"ק פ"ג שהוכיח מלשון הש"ך דאף צואת החוטם אינו מעכב בדיעבד עיין שם ועיי' מזה בשו"ת הרמ"ע מפאנו סי' ק"י והבאתי דבריו לעיל (ס"ק כ"ט) ועיי' בחכמת אדם שב' שמוזה יש ללמוד גם לצואת האוזן ע"ש והביאו בלחם ס"ק ק"ה.

⁷⁸ פרק ז מביאת מקדש הלכה ה ושם סעי' יב לבוש ס"י שט

⁷⁹ ועיין חזו"א על הרמב"ם כאן שהוכיח שלדעת הרמב"ם בין באדם בין בבהמה יש שני כיסים אבל דעת תוס' בכמה מקומות שאין לאדם אלא כים אחד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

כגבר התבאר לעיל דף כב: שבהמה בין דקה ובין גסה נקנית במשיכה⁸⁰, ויש אומרים שבהמה גסה נקנית אף במסירה, ויש אומרים שאף בהמה דקה נקנית במסירה⁸¹.

יש אומרים⁸² שדבר כבד מאד שאי אפשר ליחיד למשכו נקנה גם במסירה.

⁸⁰ שו"ע ונו"כ חו"מ קצו א, וא"צ להגביה, לפי שאין דרך להגביה, ופשוט שנקנה גם בהגבהה, כמו בשאר דברים שאין דרך להגביה, ובמאירי קידושין (דף כה) כתב שגדיים וטלאים וכן אווזים ותרנגולים אינם נקנים אלא בהגבהה, שכן דרכן להגביה. כתב בפעמו"ז שאם מסר לו הרסן, ואח"כ שלא בפני המוכר משך הלוקח את הבהמה, קנה במשיכה זו, אף על פי שלא אמר לו משוך וקני, דמסירת הרסן הוי כמסירת מפתח דמהני בחזקה אף שלא בפניו. בחידושי רעק"א ציין לדברי הנ"י בפ"ק דב"מ שפירש בהך איבעיא (דף ט ע"ב) דמשוך בהמה זו וקני בליים שעליה, דאיבעיא להו אם בהמה כפותה נקנית במשיכה ע"י גרידה, כיון שאין דרך לעשות כן, ולא איפשיטא האיבעיא, וכתב רעק"א שמדברי הרא"ש והטור בסימן רב משמע דפשיטא ליה שקונה ע"י משיכת בהמה כפותה, ועיי' אבן האזל פ"ב מה' מכירה ה"ה, ועיי' שד"ח כללים מערכת ע' כלל סב שדן אם עובר נקנה במשיכת האם.

⁸¹ שתי הדעות ברמ"א שם ומבואר בדברי הסמ"ע דדוקא במקומות שאינו יכול לקנות במשיכה, לא הטריחוהו חז"ל ותיקנו שיקנה במסירה, ודוקא בבהמה ובספינה תיקנו מסירה.

⁸² כן משמע בשו"ע שם קצת ז גבי ספינה מלשון הרמב"ם שסיים וכן כל כיוצא בזה, וכ"כ הטור בשם הרמ"ה, וכ"כ המאירי בב"ב פ' הספינה, אבל דעת התוס' והרא"ש דרך בע"ח וספינה נקנים במסירה, דמסירה דידהו הוי כמשיכה שבנענוע כל דהו הולכת מכחו, ולכן אפילו לא הלכה כלל קנה, אבל שאר מטלטלין לא מהני מסירה, עיין שם. וצ"ע איזה מסירה שייך במטלטלין כבדים, דבשלמא בבהמה שאוחזו ברגלה או בשאר מקומות דהוי תפיסה, וכן כשאוחזו בחבל הספינה, אבל במה שנוגע באבן גדולה או משא כבד מאי מסירה איכא, וצ"ע, ועיי' סמ"ע סימן רנ ס"ק טו שכתב דאע"פ דלא מהני מסירה כי אם בספינה ובע"ח, היינו דוקא כעין מסירת אפשר, אבל מסירה נמורה מהני, וצ"ל דאירי במסירה שאין בה משיכה ולא קנין ידו, דאל"ה אמאי קרי ליה מסירה, וצ"ע. עיי' באמרי בינה קונטרס הקנינים סימן ז שהאריך לדון בדברים שדרכם במשיכה או בהגבהה אם נקנים במסירה, והביא מדברי הרמ"ה שאם מסרם המקנה לידו קונה אף במסירה, עיין שם באריכות. פתחי חושן שם הערה ח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

קנין משיכה⁸³ בבהמה הוא ע"י שמושכה והלכה או שרכב⁸⁴ עליה והלכה, או שקרא לה ובאה⁸⁵, או שהכניסה במקל ורצתה לפניו או שהנהיגה בקול⁸⁶, כיון שעקרה יד ורגל⁸⁷ קנה.

מסירה בבהמה היא שאחזה הלוקח ברגלה, בשערה, באוכף שעליה, במשוי שעליה, ברסן שבפיה או בזוג שבצוארה⁸⁸, ונחלקו הפוסקים אם צריך שימסור לו המוכר מיד ליד⁸⁹.

משיכה אינו קונה אלא דבר שאין דרכו להגביה⁹⁰, והגבהה קונה אף דבר שאין דרכו להגביה⁹¹.

⁸³ שו"ע ונו"כ שם ג

⁸⁴ והסמ"ע כתב שזה כדעת הר"ף והרמב"ם, אבל דעת הרא"ש והטור שאינו קונה ברכיבה עד שינהיגה ברגליו (בב"י הביא בשם רבינו ירוחם דאשה אין דרכה להנהיג וקונה ברכיבה בלבד, והב"י חולק עליו), וכתב הב"י שגם לדעת הרמב"ם בעינין שתלך (ומיהו בעקירת יד ורגל סני), ואף על פי שאינה הולכת מחמת הנהגתו, ואילו לדעת הרא"ש והטור בעינין שתלך מחמת הנהגתו, ועיי' נה"מ סק"א (ודן שם אם קונה בקנין ד"א), אבל רוכב לבד ואינה מהלכת לא קנה. פתחי חושן חלק ה פרקו הערה כט

⁸⁵ עיי' לעיל פתחי חושן שם הערה יט מדברי הקצה"ח והנה"מ בסימן רעג אם משיכה מכחו חשיב משיכה, ודעת הנה"מ דלא חשיב משיכה, ולא דמי לקורא לה והיא באה שעשה מעשה בשעת הקנין אבל אם אינו עושה מעשה בשעת הקנין אינו אלא גורם.

⁸⁶ וכתב הסמ"ע דהיינו כדעת הר"ף והרמ"ה, אבל הרא"ש והטור ס"ל דחמור וגמל אינו קונה בהנהגה, משום דבגמרא (ב"מ דף ט ע"א) אמרו בהני איכא חד צד דלא קני, והיינו אותו שאין דרכו בכך, ומספקא לו איזה אינו קונה, ולכן במכר ומתנה אינו קונה לא בגמל ולא בחמור בהנהגה, דאוקי ממונא בחזקת מרא קמא, אבל במציאה והפקד דליכא מרא קמא, אין מוציאין מיד המהויק, אבל הר"ן בסוגיא דקני בהמה וכלים שעליה כתב דמשיכה שהיא ספיקא דדינא קנה, דהוי כתופס ברשות, עייין שם, ומה נכלל בכלל הנהגה, עייין פתחי חושן שם הערה ל שלכאורה נראה, דקאי רק אהנהיגה בקול, דבאידיך הרי תניא בהדיא בפ"ק דקידושין (דף כב ע"ב) דהוי בכלל משיכה, וכן משמע בהגר"א, ובמאירי בפ"ק דב"מ משמע דגם הכניסה במקל בכלל הנהגה, וכ"כ הב"י בבב"ד, ולכאורה מלשון הרמב"ם והשו"ע אפשר לדייק דגם קורא לה ובאה בכלל הנהגה, ופשטות לשון משיכה נראה שהאדם הולך לפני הבהמה ומושכה, והנהגה שהולך אחריה ומנהיגה, וצ"ע.

⁸⁷ דסני בעקירת יד ורגל, לאפוקי משאר משיכה דבעינין עקירת כולה, דבעקירת יד ורגל ודאי תעקור כולה.

⁸⁸ וצ"ע שלא הזכיר הטור והרמ"א פרטי דין מסירה.

⁸⁹ בשו"ע סימן קצח סעיף ח כתב שא"צ שימסרנו, אלא כיון שאחזו בה הלוקח במצות המוכר קנה, ובב"י הביא דעת כמה ראשונים דלא קנה אלא כשמסר לו המוכר מיד ליד, ולכאורה נראה שאף לדעת הפוסקים שא"צ מסירה מיד ליד, מ"מ צריך אמירת המוכר, וכמ"ש הרשב"ם במצות המוכר, ואפשר דאף בפניו בעינין אמירה, ולפי"ן לא דמי ממש למשיכה והגבהה דבפניו א"צ שיאמר לו, וצ"ע. ועייין פתחי חושן שם הערה לב שכתב ועדיין לא מצאתי מה הסברא של קנין מסירה, דהיינו שאוחזו ברגל הבהמה או במשאה, מבלי שינהיגה, ואפילו לדעת הפוסקים שמוסר לו מיד ליד, איך מוסר לו אחיזה בגוף הבהמה, וכ"ש לדעת הפוסקים שאפילו בלא מסירה, ואפשר שבזמנם היה זה מעין קנין, ופשוט שבשאר מטלטלין לא שייך קנין מסירה.

⁹⁰ בשער משפט תמה כשנתן מעות ומשך, כיון שמשך מרשות מוכר תו ליכא למיחש לשמא יאמר נשרפו חטיף, א"כ יקנה בתורת כסף, אף על פי שדרכו להגביה, ובשו"ע משמע דבכל אופן אינו קונה, ותירץ דצ"ל דמשום לא פלוג הוא, ועיי' שו"ת בית יצחק או"ח סימן קו, ומצדד לומר שאם נתן כסף ואח"כ משך קנה אף בדבר שדרכו להגביה, עייין שם בטעמו, ועיי' מנחת פתים.

⁹¹ שו"ע שם סעיף א וסעיף ד, ועיי' אור שמח פ"א מה' מכירה ה"ד.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

י. בסימטא

הגבהה קונה בכל מקום⁹². אבל משיכה אינה קונה אלא במקום שיש לו רשות להיות שם, כגון בסימטא⁹³ או בחצר של שניהם⁹⁴, אבל לא ברשות הרבים ולא בחצר שאינו של שניהם⁹⁵.

ופשוט שבמשיכה ובהגבהה צריך לעשות הקנין בכל חלק וחלק, וכמ"ש הרמ"א בסימן קצו סעיף ד גבי ספר אחד החלוק לשנים, שאם משך החצי לא קנה חציו השני, ולא דמי למשכוכית או אפסר דבהמות, וכ"ש בחפצים שאין להם שייכות זה לזה (עי' פרק יג הערה מד), ובערוה"ש סימן רג סעיף כד כתב בשם הלח"מ פ"ה ממכירה שלדעת הרשב"א והר"ן אם נתכוין לקנות הכל במשיכת מקצת קנה הכל, וגבי פרה וטלה איירי שמשך לשם חליפין ולא לשם קנין, אבל לדעת הרא"ש והטור לא קנה אלא כשימשוך הכל, ולא דמי לכסף שקונה במקצת כסף, דבכסף ראוי לחול על כל חלק שדה, עיין שם, ועי' פרק ב הערה ד שגם הרי"ף בתשובה כתב שאינו קונה במשיכה במקצת, ודעת רב האי שקונה השאר, ועי' פרק א הערה יד בדין משך יותר ממה שרוצה לקנות.

⁹² פתחי חושן חלק ח (קניינים) – הערות פרק ו – קנין משיכה הגבהה ומסירה הערה (ט) שו"ע סימן קצו סעיף ב, ופירש הסמ"ע דאף ברה"ר או ברשות מוכר, מ"מ כשהוא בידו הרי הוא מביא לרשותו, דכל מה שביד האדם הרי הוא כמונה בבתו, וכתב בקצה"ח שמצינו גם הגבהה מכחו ולא בא לידו וקונה (עי' להלן הערה יט), ומ"מ קונה אף ברה"ר, אף על גב דליכא סברת הסמ"ע, שכך תיקנו חכמים, ובהידושי הרשב"א קידושין דף כו הקשה בהגבהה מכחו והוא באויר ברשות מוכר אמאי מהני, הרי סופו לנוח בקרקע שהוא חצרו של מוכר, והרי הוא כמונה, וצ"ע דא"כ גם ברשות שאינו של מוכר נימא דהוי כמונה.

⁹³ פתחי חושן חלק ח (קניינים) – הערות פרק ו – קנין משיכה הגבהה ומסירה הערה (י) (י) הוא מקום שיש לרבים רשות להלך שם, ואף להתעכב קצת, משא"כ ברה"ר שאין אדם יכול להתעכב שם. ונראה דה"ה ברה"ר צדדי שאין דרך בני אדם להקפיד על מי שמתעכב שם, לאפוקי רה"ר שדרך הרבה ב"א להלך שם ומקפידים על מי שמתעכב, אבל אינו תלוי בדיני רה"ר לענין שבת, וכ"כ במשפט שלום, וכתב עוד שמדברי רש"י בעירובין דף מב מוכח שבמקום שאסור לו היום לילך לשם אינו קונה במשיכה, וכתב בערוה"ש דברה"ר לא מהני נתינת רשות מבני רה"ר דשייך לכל העולם, וכן במבוי מפולש, אבל במבוי שאינו מפולש, מהני רשות בני המבוי.

⁹⁴ פתחי חושן חלק ח (קניינים) – הערות פרק ו – קנין משיכה הגבהה ומסירה הערה (יא) (יא) דהיינו של קונה ומוכר, ובאופן שאינו קונה מדין חצר, ועי' פרק ח בדין חצר השותפים. וכ"ש בחצר של המושך, ועי' להלן, וכתב בד"ג כלל פז סימן יא שאם משך הלוקח לרשות המושכר לו מהני.

⁹⁵ פתחי חושן חלק ח (קניינים) – הערות פרק ו – קנין משיכה הגבהה ומסירה הערה (יב) (יב) שו"ע שם, ובסימן קצח סעיף ט, והיינו חצר של אחר, ודוקא כשלא נתן לו בעל החצר רשות למשוך שם, אבל כשנתן לו רשות כתב הסמ"ע דהוי כחצר של שניהם וקונה במשיכה, והמ"ז בסימן קצח סעיף ט חולק וסובר דבכה"ג אינו קונה במשיכה, עיין שם, ועי' להלן הערה לג.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>